

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

достатню і об'ємну кількість проектів реалізації стратегічно важливих об'єктів, в залежності від рівня розвитку країни і її економічного становища. Також особливо розвинені спеціалізовані установи, що несуть відповідальність за здійснення певної діяльності в масштабах країни. Все це говорить на користь найбільш успішного розвитку державно-приватних проектів і їх значний вплив на економіку країни.

На даний момент для вирішення багатьох соціально значущих проблем в Україні широко використовуються цільові програми, які прийнято відносити до форм ДПП на тій підставі, що ініціатива постановки проблемного питання для розв'язання програмним методом може належати не тільки якому-небудь владному органу, але й іншим учасникам - фізичним та / або юридичним особам.

Актуальним є питання про необхідність використання передового зарубіжного досвіду, якнайшвидшої адаптації (з урахуванням особливостей і специфіки формування і розвитку НІС) теоретичних і практичних механізмів розвитку в Україні взаємодії державного і приватнопідприємницького секторів при реалізації інноваційних проектів, що передбачають різні форми співпраці і участі держави, науки і бізнесу.

Таким чином, перспективи розвитку ринку ДПП в країні залежать від внутрішніх і зовнішніх економічних, інституційних і політичних факторів. Особливо відзначається розвиток державно-приватних проектів у сфері транспортної інфраструктури, житлово-комунального господарства, енергетики, а також промисловості і будівництва. Це передбачає значні зміни у ставленні приватних операторів, перехід до можливості раціонального поєднання вільної конкуренції із заходами держрегулювання і забезпечення інтересів суспільства.

Висновки. Підсумовуючи всі показники і можливості державно-приватного партнерства, необхідно відзначити ряд позитивних факторів розвитку взаємовідносин держави з приватним бізнесом в Україні. По-перше, державно-приватне партнерство є одним з механізмів змішаної економіки, що дозволяє розвивати відносини бізнесу і держави, по-друге це можливість держави знаходження джерела бюджетних доходів, а у приватного сектора - можливість володіння і розпорядження державними і муніципальними активами, а також можливість отримання різних державних привілеїв. У третій, об'єднання зусиль держави і приватного підприємництва в рамках конкретних проектів формує їх додаткові конкурентні переваги. І останнє, це вдалий механізм знаходження економічного і соціального консенсусу, впровадження нових розробок і технологій, за допомогою ідей бізнесу в поєднанні з владою державних структур.

У сучасних умовах господарювання механізм державно-приватного партнерства може стати основою формування високотехнологічних корпоративних структур, які забезпечать орієнтацію економіки і бізнесу на розвиток інновацій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Алпатов А.А., Пушкин А.В., Джапаридзе Р.М. Государственно-частное партнерство: механизмы реализации. — М.: Альпина Паблишерз, 2010. — 195с.
2. Закон України № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010.
3. Емельянов Ю.С. Государственно-частное партнерство в инновационной сфере: зарубежный и российский опыт. — М.: Книжный дом ЛИБРОКОМ. - 2011.

РЕЗЮМЕ

Описаны необходимые условия эффективного использования государственно-частного партнерства (ГЧП), проведен общий анализ особенностей сотрудничества частного бизнеса и государственной власти, факторов, влияющих на успешную реализацию инновационных проектов в рамках ГЧП.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, инвестиции, проекты гчп, детерминанты гчп.

РЕЗЮМЕ

Описані необхідні умови ефективного використання державно-приватного партнерства (ДПП), проведено загальний аналіз особливостей співпраці приватного бізнесу і державної влади, факторів, що впливають на успішну реалізацію інноваційних проектів в рамках ДПП.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, інвестиції, проекти дпп, детермінанти дпп.

SUMMARY

The paper describes the necessary conditions for an effective usage of public-private partnership (PPP), analyzes the characteristics of cooperation between private business and government, and the factors that influence the success of innovative projects in the PPP.

Key words: public-private partnerships, investments, ppp-projects, ppp-determinants.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СИСТЕМІ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Лазарева А.П., асистент кафедри економіки та фінансово-економічної безпеки Маріупольського державного університету

Глобалізація стала важливим реальним аспектом сучасної світової системи, однією з найвпливовіших сил, що визначають подальший хід розвитку системи світогосподарських зв'язків. Вона стосується виробництва товарів і послуг, використання робочої сили, інвестицій в «фізичний» і людський капітал, технології і їх розповсюдження з одних країн в інші. Все це впливає на ефективність виробництва, продуктивність праці, конкурентоспроможність та економічну безпеку держав.

Сучасні проблеми формування світового устрою за умов глобальної економічної кризи, поєднані з нестабільністю в політичній та економічній системах України та необхідністю перегляду системи регулювання економічних процесів на всіх рівнях, зумовлюють необхідність вивчення, теоретичного обґрунтування та побудови нових систем забезпечення конкурентоспроможності та економічної безпеки країни.

Серед українських учених, що працюють в зазначеному напрямі, слід виділити: Л.Антонюк, О.Білоруса, В. Білозубенко, В.Будкіна, С.Воронцова, Г.Дарнопиха, О.Дерев'яно, Н.Єрмошенко, Б.Кравченко, В.Дергачову, В.Ліпкан, Ю.Макогона, С.Мочерного, О.Новікову, Г.Пастернак-Тарнушенко, Г.Черніченка та ін. Серед відомих російських економістів, що займаються вивченням питань економічної безпеки та конкурентоспроможності, слід виділити: Л.Абалкіна, Р.Арбатова, Е.Бухвальда, С.Глазьева, Н.Гловацького, В.Загашвілі, А.Пороховського, В.Рубанова, В.Сенчагова, В.Тамбовцева, та ін.

Проте, незважаючи на достатню високий рівень розвитку сучасної наукової думки щодо побудови систем економічної безпеки та забезпечення конкурентоспроможності, потребує подальшого розвитку система наукових знань щодо забезпечення економічної безпеки та конкурентоспроможності країни. в умовах глобалізації.

Метою роботи є розвиток теоретико-методологічних основ дослідження міжнародної конкурентоспроможності та розробка науково-практичних рекомендацій щодо дотримання вимог економічної безпеки при забезпеченні конкурентоспроможності національних економік в умовах глобалізації.

Місця України по рівню конкурентоспроможності і економічній безпеці, яка вона займає в світових рейтингах пояснюється, перш за все, відсутністю мотиваційних важелів підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Формування відповідного середовища передбачає використання інструментів надкористування, інноваційно-промислового, науково-технічного, фінансовою, зовнішньоторговельною і соціальною політик, які складають всі разом узгоджену і не суперечливу систему державного регулювання

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

економіки, засновану на принципі балансу інтересів.

При формуванні стратегії і механізмів забезпечення економічної безпеки і конкурентоспроможності необхідно враховувати не тільки глибину економічних проблем України і складності сучасного етапу, але і глобальні зміни в світовій економіці, які викликані проблемами виснаження природних ресурсів, майбутньою зміною домінуючих і технологій і розстановки сил, кризою моделі глобалізації.

Проблема обмеженості запасів більшості природних ресурсів була розглянута нами в попередньому параграфі. Проте для забезпечення і економічної безпеки і конкурентоспроможності величезне значення майбутня зміна домінуючих технологій, яка викличе не тільки поглиблення в розвитку продуктивних сил, але відповідні зміни в геополітиці. Технологічний розвиток галузей, що за своєю природою базуються на ресурсних перевагах – засіб успішної участі в міжнародній конкуренції.

Американські експерти інвестиційного банку Goldman Sachs, проаналізувавши довгострокові перспективи економічного зростання в найбільших розвинених країнах побудували прогноз розвитку світової економіки спираючись на теорію довгих хвиль російсько-американського вченого Миколи Кондратьєва. Згідно цьому ученню, через кожних 15-20 років відбувається зміна домінуючих технологій. При цьому, по-перше, їх прогноз має високий ступінь кореляції з економетричною моделлю Льовіна-Ревільта, широко використовуваною для прогнозів на період до тридцяти років. По-друге, застосування моделі Goldman Sachs для прогнозування минулого дає високий ступінь кореляції з дійсними темпами зростання.

В даний час в розвинених країнах світу домінують галузі п'ятого технологічного устрою – мікроелектроніка, нанотехнології, засоби автоматизації і зв'язку, генна інженерія, космічні і біотехнологія (Табл. 1).

Таблиця 1

Періодизація технологічних устроїв

	Технологічний період	Країни-лідери	Домінуючі технології
1	1770-початок XIX ст.	Великобританія Франція	▪ Водяний двигун ▪ Виплавка чавуну ▪ Обробка заліза ▪ Будівництво каналів
2	XIX ст.	Великобританія Франція США Німеччина	▪ Паровий двигун ▪ Машинобудування ▪ Вугільна промисловість ▪ Чорна металургія
3	Кінець XIX ст.. –1940 рік	Великобританія Франція США Німеччина	▪ Важке машинобудування ▪ Виробництво сталі ▪ Неорганічна хімія ▪ Важке озброєння ▪ Кораблебудування ▪ Лінії передач ▪ Стандартизація
4	XX ст..	США Країни ЄС Японія	▪ Електронна індустрія ▪ Атомна енергетика ▪ Синтетичні матеріали ▪ Автомобілебудування
5	Кінець XX ст-2020 рік	США Країни ЄС Японія Країни ПСА	▪ Телекомунікації ▪ Роботобудування ▪ Оптиковолоконні технології ▪ Нанотехнології ▪ Космічна техніка ▪ Штучний інтелект ▪ біотехнології

А в країнах, що розвиваються, домінують 3-й і 4-й технологічні устрої. Україна в цілому знаходиться в 4-му технологічному устрої, але поступово переходить в п'ятий. Повний перехід можливий у випадку, якщо Україна більше уваги приділятиме розвитку не тільки металургії, хімічній індустрії і машинобудуванню, але і створенню передових виробництв, використовую свій науковий потенціал і матеріальні ресурси і досвід інших, кооперуючись з іншими розвиненішими країнами.

Передове використання технологій дозволить до 2050 року країнам БРІК (Бразилія, Росія, Індія і Китай) перевищити кумулятивний об'єм ВВП країн сьогоднішньої «великої сімки». Цей процес відбудеться на основі закону асиметричного розвитку, виділеного ще в початку XX-го століття В.І.Ульяновим-Леніним. Прогнозується, що вже в 2007 році Китай з 1,1 трлн. дол. ВВП обійде по розмірах ВВП Великобританії, а в 2009 році –Німеччину, в 2016 році –Японію, а в 2042 –США, і, таким чином, стане найбільшою економікою світу. Не набагато відстане і Індія: до 2033 року вона може перетворитися на третю економіку світу –після КНР і США. До 2050 року «ударна п'ятірка» виглядатиме так: Китай, США, Індія, зона євро і Японія.

У державах БРІК буде рости не тільки загальний об'єм ВВП, але і ВВП на душу населення. Причому вищими темпами, ніж в країнах «великої сімки». За попереднім прогнозом Goldman Sachs, в 2050 році ВВП на 1 людину в Росії складе 49,7 тисяч дол., що перевищить аналогічні сьогоднішні показники цієї країни майже в 22 рази. Обумовлено це буде скороченням населення (до 2050 року населення РФ знизиться до 76 млн. чоловік). По рівню ВВП на 1 людину Росія випередить Італію і Німеччину. Передбачається і прискорене зростання ВВП на душу населення Китаю (за умови «одна сім'я –одна дитина»). У 2050 році китайський ВВП на душу населення складе 77% від італійського і 37% від американського.[93, с. 9-10]

Таким чином безперервне освоєння нових технологій є зараз одним з пріоритетних напрямів розвитку для господарюючих суб'єктів розвинених країн, забезпечення конкурентоспроможності національних економік і їх економічної безпеки. Сучасна світогосподарська система характеризується необхідністю постійного зростання продуктивності в умовах обмеженості ресурсів. Тому в цій системі постійно здійснюється перебудова складових її компонентів і зв'язків між ними з метою підвищення ефективності використання ресурсів. Це досягається за рахунок безперервної інноваційної діяльності в різних секторах і на різних структурних рівнях економіки країн, регіонів і всього світового господарства в цілому.

Інновації стали промисловою релігією XXI століття. Для бізнесмена вони є основним засобом підвищення прибутків, ключем до нових ринків збуту. Уряди роблять ставку на інновації, намагаючись подолати економічні кризи і досягти певного рівня розвитку. Пріоритети інноваційного розвитку давно замінили популярну в післявоєнні роки концепцію «благополучної економіки». За словами професора Кембриджського університету Грегори Дейнса, інновації стали новою промисловою релігією, що об'єднали лівих і правих політиків.

Згідно розрахункам американських учених, норма прибутку від 17 найвдаліших нововведень, зроблених в 70-і роки, складала в середньому близько 56 %. В цей же час середня норма прибутку від всіх інвестицій в американський бізнес за останні 30 років складає всього лише 16 %.

Як було зазначено вище, інновації забезпечують набагато вищий рівень віддачі, ніж просте залучення додаткових ресурсів, тому

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

сьогодні саме інноваційна діяльність країни стає найважливішою з чинників її конкурентоспроможності в системі світового господарства. Недивно, що міжнародна гонка за інноваціями набуває розмаху гонки озброєнь в період «холодної війни». За даними британського журналу «The Economist», в порівнянні з попереднім роком середньосвітовий рівень витрат на R&D (термін схожий з нашим НДДКР) виріс на 10%. А підприємства Швеції, Данії, Канади і США підняли рівень відрахувань на 17-26%. Це пов'язано з тим, що в цих країнах приділяється підвищена увага розвитку виробництв, пов'язаних з високими технологіями, тоді як старі галузі промисловості, що представляють четвертий устрій Кондратьєва, поступово втрачають своє значення. Для порівняння британські і італійські фірми збільшили рівень витрат на R&D лише відповідно на 5% і 3%.

В даний час інноваційна діяльність окремих країн випробовує на собі все зростаючу дію глобалізації і інтернаціоналізації – процесів, які стають головними у формуванні і розвитку світового господарства. Лібералізація міжнародних економічних відносин є головним двигуном розвитку глобальної економіки і економічної інтеграції різних країн. Ступінь відкритості світового господарства, що постійно підвищується, стимулює його розвиток, зачіпаючи всі істотні компоненти життя людського суспільства. За даними Світової торгової організації з 1950 по 2000 рр. об'єм світового експорту підвищився в 18 разів, а світового експорту промислових товарів в 34 рази. Сьогодні наступає нова фаза розвитку світової економіки.

Формування нової економічної інфраструктури ґрунтується на виділенні якісно нового вигляду товарів – результатів інтелектуальної діяльності. Причому транснаціональне виробництво таких товарів пов'язане ні з вичерпанням обмежених природних ресурсів, ні з експлуатацією національних економік слабозрозумітих країн, ні з використанням дешевої і некваліфікованої робочої сили. Двигунами такого нового типу інтернаціоналізації є експоненціальне зростання поширеності інформаційних і телекомунікаційних технологій і неухильна лібералізація світових ринків праці і капіталу. Флагманами такої інтернаціоналізації виступають США і Японія (за даними Світового Банку в 2005 р. частка експорту США в світовому експорті товарів досягла 12,5 %, Японії 7,1 %).

Філіп Бомард, професор нью-йоркського університету, вважає, що за останні десятиліття ключовим чинником національної конкурентоспроможності стала економічна освіченість – вміння використовувати знання як економічну перевагу. В той час, як у всьому світі геоэкономика виходить на перший план у сфері міжнародних відносин, потіснивши геополітику, найважливішою конкурентною перевагою країн стає їх здатність оперативну управляти стратегічною інформацією у всіх сферах суспільно-політичного і економічного життя країни. Отже, освіта стає найважливішим чинником забезпечення конкурентоспроможності економіки держави, капіталом, який концентрується розвиненими країнами для утримання монополії в геополітичному просторі. Роль освіти в забезпеченні стійкої соціально-економічного розвитку, зростання конкурентоспроможності держав і зміцненні їх позицій на світовому ринку і в світовій економічній спільноті постійно зростає. Так Консультативний комітет з промислових досліджень і розвитку Комісії Європейського Союзу в ґрунтовному дослідженні кваліфікаційного рівня робочої сили в Європі прийшов до наступного висновку: «Без конкурентоздатної системи освіти не може бути конкурентоспроможної робочої сили, а без останньої – конкурентоспроможної економіки».

На думку Йозефа С.Нейя, професора школи управління ім. Кеннеді, Гарвардського університету, хороша освіта повинна виконувати три головні завдання:

- по-перше, воно повинне виробляти у людини здатність перетворювати отримані відомості на знання;
- по-друге, воно повинне створювати основу того, щоб людина уміла відокремлювати важливе від неістотного;
- по-третє, воно повинне будити допитливість, інтерес до нового, уміння отримувати задоволення від процесу навчання. Це служить передумовами того, щоб ефективно вчитися надалі – в перебігу всього життя.

Для підтримки або підвищення конкурентоспроможності системи освіти будь-якої країни її потрібно привести у відповідність з вимогами все швидше змінюючого світу професіоналів. Середня школа повинна стати плацдармом для подальшої освіти людини, повинна реально допомагати йому визначитися з вибором сфери своїх професійних інтересів. З цієї точки зору, ідеальним є пострадянська середня освіта, яка при всіх його недоліках дає людині самі різносторонні відомості про навколишній світ і допомагає формувати особистість.

У сфері вищої школи необхідно створити гнучку систему освіти, яка полегшувала б зміну університету (або іншого ВНЗу) і створювала б мотивацію як для навчання студентів за кордоном, так і для запрошення іноземних студентів в країну, а також робила можливим отримання свідоцтв (атестатів, дипломів), що визнавалися у світі, про проходження окремих ступенів освіти. У розвинених країнах вдосконалення освітньої системи вже давно йде по описаному вище шляху. У Європі і Америці існує величезна кількість різних фондів, що надають студентам стипендії для навчання за кордоном, і організують стажування іноземних студентів в країні. Це обумовлено тим, що світовий ринок робочої сили теж став глобальним і боротьба за висококваліфікованих співробітників ведеться в глобальному масштабі. Випускники європейських вищих навчальних закладів конкурують з фахівцями в Пекіні, Сіднеї і Сан-Франциско. Сьогодні в результаті глобального підключення до Інтернету експерти здійснюють співпрацю в міжнародних колективах – кожен у себе на батьківщині і разом з тим спільно над одним проектом. Тобто рівень підготовки фахівців стає одним з найважливіших чинників, що визначають ступінь економічної конкурентоспроможності країни і її інтегрованості в систему світового господарства.

Цей факт особливо важливий для України, оскільки для збереження свого геополітичного положення і інтеграції в світову спільноту розвинених держав України необхідно значно підвищити свою економічну конкурентоспроможність.

Маючи в своєму розпорядженні спочатку дуже обмежений інвестиційний ресурс, Україна повинна вибрати освітній сектор як одну з національних точок зростання. Освіта, інвестиції в підвищення якості людського капіталу є умовою розвитку всіх секторів української економіки.

У короткостроковій перспективі необхідно зробити Україну привабливою для інвестицій і забезпечити відтворення і розвиток інноваційного потенціалу економіки. Це потребує:

1. формування адекватною сучасним технологіям кадрової інфраструктури основних галузей промисловості і сфери послуг; оновлення професійної освіти, підвищення її якості і відповідності структури потреб ринку праці; випереджаючого розвитку початкової і середньої професійної освіти, здатної забезпечити підвищення культури виробництва.
2. забезпечення умов для розвитку наукових шкіл у фундаментальній і інженерній освіті, у сфері інформаційних технологій. Інноваційного характеру розвитку університетської науки і на її основі – венчурних підрозділів і підприємств.
3. різкого підвищення якості професійної освіти в сфері економіки і управління виробництвом і суміжних «активних соціальних наук», зокрема через введення відповідного змісту в загальну освіту.

У середньостроковій перспективі вирішальним стає рівень загальної освіченості населення. Сьогодні ми ще конкуруємо з розвиненими країнами по цьому показнику, але вже через 10 років, коли основну роль в економіці почнуть грати представники покоління, що здобули освіту в 90-х і 2000-х роках, Україні загрожує перспектива втратити конкурентоспроможність. Сьогодні абсолютна більшість розвинених країн, що розвиваються, дають своїм громадянам 12-13 літню повну середню освіту. Звичайно по інтенсивності викладання наші учбові курси сильно відрізняються від іноземних, але в даний час реформування середньої школи направлено, на жаль, на спрощення програми навчання, що на наш погляд, абсолютно не доцільно. Якість людського капіталу буде однією з найголовніших перешкод економічного розвитку в довгостроковому плані.

В Україні на даний момент втрачаються цілі наукові напрями і школи фундаментальної науки, а їх відродження – довгостроковий (більше 50 років) і дорогий процес. Це один з найсерйозніших ударів по конкурентних перевагах української економіки.

Стратегія і механізми підвищення конкурентоспроможності і економічної безпеки України, крім розвитку інновацій і освіти, повинні включати цілий комплекс заходів, які умовно можна розділити на загальні і спеціалізовані (допоміжного для коректування характеру), які всі разом є відрегульованим механізмом стимулювання національної економіки.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

На наш погляд заходи загальноекономічного характеру покликані створити високомотиваційне середовище для суб'єктів внутрішнього ринку з метою підвищення ефективності суспільної праці, на базі якої повинні зрости доходи від виробничої діяльності. Зростання доходів на основі високої продуктивності праці і ефективного використання ресурсів, з одного боку, підсилять платоспроможність споживачів, а з іншою – звільнять внутрішні ресурси для нарощування виробництва, збільшення товарної пропозиції і зменшення фінансової залежності.

Одночасно повинні упроваджуватися заходи характеру коректування, які збільшать адаптивність економічної моделі до зміни умов світової і внутрішньої кон'юнктури ринку і забезпечать її оперативну реакцію на жорстку боротьбу високо розвинутих країн за сфери з вищою доданою вартістю.

Конкурентоспроможність національного виробництва сьогодні і на перспективу визначатиметься потужністю не окремих напрямів, а укріпленням всієї української економіки. Вирішення проблем конкретного виробництва повинне враховувати потреби і проблеми інших секторів, оскільки від їх потужності залежить загальний конкурентоздатний потенціал. Сьогодні реальна дійсність вимагає переорієнтації економіки на внутрішні джерела самодостатнього розвитку, які є механізмами самозабезпечення економіки на розширеній основі за рахунок продуктивної праці всіх суб'єктів економічних відносин. Це, проте, не заперечує необхідності залучення зовнішніх інвестицій за умови їх сприяння загальноекономічному зростанню.

Таким чином дії, направлені на підвищення конкурентоспроможності національного виробництва, повинні позитивно впливати на економіку в цілому і покращувати соціально-економічні параметри всіх її сфер.[9, с. 89]

Конкурентні переваги для національного товаровиробника сьогодні продовжують звужуватися і зводяться до первинних економічних і географічних умов, ресурсної наділеності, наявності масштабних транспортних мереж і поки що значної кількості освіченого населення.

Відродження конкурентоздатного потенціалу повинне відбутися на основі послідовного курсу, направлено на постійне створення конкурентних переваг українському виробникові в порівнянні з іншими торговими партнерами. Необхідні такі переваги, які б дозволяли виготовляти в Україні кращі, або хоча не гірше чим у конкурентів товари.[9,с.90]

Розглядаючи проблему конкурентних переваг усередині країни слід звернути увагу на певне уповільнення темпів конкуренції на світовому ринку. Це пов'язано із значним розширенням процесу злиття надпотужних компаній і якісними змінами в конкурентній боротьбі, яка все більше зводиться до використання ексклюзивного положення на ринку і розділу світових ринків серед промислових гігантів. Тиск на нових конкурентів посилюється, втрачається мотивація для вдосконалення серед країн-лідерів. Фактично більшість капіталістичних країн прийшли до такої стадії накопичення багатств і відриву від решти країн, коли гострота конкурентоспроможності поступово втрачається. На цій хвилі українські виробники можуть отримати незначний часовий лаг для забезпечення необхідних ресурсів для конкурентного змагання.[9,с. 15]

Специфікою українською економікою є наявність невеликої кількості галузей, які за рахунок вагомого наукоємного потенціалу сьогодні є конкурентоздатними на світовому ринку. Це підприємства аерокосмічної галузі і військово-промислового комплексу. Збільшення потужностей супутніх галузей і поліпшення соціально-економічних параметрів в країні неминуче сприятиме їх зростанню.

У Україні є також галузі, які потенційно можуть укріпити власну інноваційну стратегію і зайняти свої ніші на ринку, якщо здійснювати «технологічний стрибок». В цілому стратегія технологічного стрибка передбачає перехід до якісно нового технологічного пристрою, минувши проміжні стадії і використовуючи технології, що вже існують в світі.

Зазначені вище положення повинні лягти в основу Концепції стратегії забезпечення конкурентоспроможності національної економіки розробленої Національним інститутом стратегічних досліджень. Головною метою стратегії є вдосконалення організаційно-правової основи системи функціонування економіки щодо створення умов динамічного зростання для всіх суб'єктів економічних відносин.

Концепція стратегії передбачає наступні глобальні цілі (додаток):

- досягнення високого рівня національною і економічною безпекою;
- підвищення престижу держави.

До поточних цілей можна віднести: подолання витратності відтворення національного виробництва, нарощування внутрішніх джерел розвитку, створення мотивації для структурної перебудови, досягнення політичної і соціально-економічної стабільності.[9,с.93]

При реалізації стратегії підвищення конкурентоспроможності національної економіки України повинні бути вирішені наступні завдання:

1. переклад функціонування всіх суб'єктів економіки на ефективну роботу в умовах конкурентного середовища;
2. забезпечення макроекономічного регулювання промисловості, торгівлі, фінансів відповідно до національних інтересів;
3. переорієнтація на внутрішні джерела розвитку з метою зменшення залежності від країн-партнерів і міжнародних організацій;
4. реформування зовнішньоекономічної, соціальної, промислової, науково-технічної, фінансової політики, а також політики доходів;
5. створення стабільності і несуперечливої нормативно-правової бази для впровадження стратегії підвищення конкурентоспроможності національної економіки України.

Відповідно до поставлених цілей, були розроблені принципи забезпечення конкурентоспроможності національної економіки:

1. паритетність розвитку всіх сфер економіки;
2. баланс інтересів;
3. принцип ефективності;
4. попередження монопольної поведінки;
5. ресурсозбереження і активного введення інновацій;
6. вирівнювання економічного розвитку регіонів;
7. відповідальності і контролю;
8. стимулювання ділової активності;
9. принцип національних інтересів.[9,с.95]
10. До цих принципів виходячи з результатів дослідження на нашу думку необхідно додати ще два принципи, а саме:
11. нарощування ресурсно-сировинної бази;
12. розвиток освіти.

Підвищення рівня конкурентоспроможності національного промислового виробництва пов'язане з реформуванням всієї економіки і повинна прямувати на усунення тих чинників, які негативно впливають на економічну ситуацію і зумовлюють кризові процеси, а саме:

- скорочення бази розширеного відтворення виробництва;
- відсутність джерел ресурсно-фінансового забезпечення підприємств;
- висока вартість ресурсів, їх обмеженість, висока вартість вузлів і напівфабрикатів (по деяких категоріях ціни перевищують світові);
- розширення монопольної поведінки;
- зниження платоспроможного попиту.

Слабкість українського товаровиробника у всіх аспектах виробничої діяльності не дозволяє йому належним чином змагатися за ринки збуту, з яких його поступово витісняють іноземні конкуренти.

Успіх заходів щодо зміцнення конкурентоспроможності визначатиметься тим, наскільки вони відповідатимуть принципам їх

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

покрокової реалізації. При цьому визначальним повинні стати впровадження і притримання принципу **балансу інтересів**. Змістом цього принципу є той факт, що українська нація може бути консолідована тільки за умови обліку інтересів всіх суб'єктів економічних відносин, але не за умови зневаги інтересами одних на користь інших.

В процесі реформування повинен виконуватися принцип **паритетності розвитку всіх сфер економіки**, оскільки політика пріоритетів на сьогодні виявляється недостатньо ефективною і згубно відбилася на багатьох важливих напрямках промисловості, підсилюючи диспропорції в економіці. Паритетність передбачає встановлення для всіх секторів економіки високо мотиваційних умов розвитку: посилення процесів капіталоутворення, збільшення джерел розширеного відтворення, стимулювання високої продуктивності праці, ресурсозбереження, інновацій і так далі.

Принцип **ефективності** передбачає впровадження суворого контролю за продуктивністю роботи всіх суб'єктів економічної діяльності через прямі, а ще більше – через непрямі механізми (конкуренцію, попередження монопольної поведінки, стимулювання ділової активності і так далі).

Принцип **попередження монопольної поведінки** не повинен обмежуватися тільки посиленням антимонопольного законодавства і розширенням спектру його дій. При цьому важливо попереджати саме монопольну поведінку, а не шкодити розвитку крупних компаній із значними перевагами в конкурентній боротьбі.

Ще одним основоположним принципом відновлення потенціалу конкурентоспроможності національної економіки є принцип **стимулювання ділової активності**. Саме на його основі повинна бути заснована система всебічного стимулювання підприємництва всіх форм власності відповідно до результатів господарської діяльності.

Принцип **ресурсозбереження і активного впровадження інновацій** дозволить забезпечити розробку планів ресурсозбереження в галузях. Для тих господарських одиниць, яким вдалося досягти вищої середньогалузевої ефективності використання ресурсів (за рахунок інновацій або інших заходів) і збільшити при цьому об'єми реалізації, необхідно вводити пільгові режими і всіляко їх стимулювати.

Принцип **вирівнювання економічного розвитку регіонів** виконує важливу соціально-економічну функцію, оскільки зміцнення потужностей регіонів у вирішенні економічних та соціальних проблем є важливим чинником посилення конкурентоспроможності національної економіки. Розвиток могутніх регіонів з урахуванням їх географічного положення може стимулювати поглиблення зв'язків з сусідніми державами і використовувати переваги такої співпраці.

Відповідно до принципу **відповідальності і контролю** необхідно удосконалювати механізми забезпечення відповідальності осіб керівного складу, дії яких шкодять національній економіці.

Принцип **національних інтересів** базується на основах державної політики. Без урахування цього принципу реалізація будь-яких заходів по відновленню конкурентоспроможності і забезпеченню економічної безпеки стає неможливим. Неналежний облік національних інтересів при формуванні державної політики і господарської діяльності сьогодні приносить величезні збитки і особливо гостро може виявитися в недалекому майбутньому. [9, с. 95-97]

Принцип **наращування власної ресурсної бази** дозволить забезпечити всю систему господарювання України достатнім об'ємом матеріальних ресурсів необхідних для здійснення розширеного відтворення. Для цього в Україні є перш за все високий ступінь надленості природними ресурсами різного типу, що дозволяє їй використовувати дану конкурентну перевагу для розвитку своєї економічної системи.

Принцип **розвитку освіти** передбачає забезпечення умов для розвитку наукових шкіл у фундаментальній і інженерній освіті, підвищенні загального рівня освіченості населення. При цьому важливим є збереження балансу між використанням напрацьованих в освіті і науці радянської школи і застосуванні досвіду європейських і американських систем освіти.

Етапи реалізації стратегії підвищення конкурентоспроможності і економічної безпеки національної економіки можна визначити таким чином.

На першому етапі – становлення – необхідно направити зусилля на збільшення рівня продуктивності праці, а в перспективі – досягненні її рівня у високо розвинутих країнах. Основне завдання для національних компаній –не накопичення значних капіталів, а відновлення позицій на ринках збуту і розширення виробництва на продуктивній основі. Більш того, продуктивність праці повинна стати такою, що визначає її підвищення означатиме поліпшення техніко-економічних параметрів товарів, що зрештою забезпечить ринки збуту.

Другий етап – стабілізація – повинен сформувати стабільне конкурентне середовище.

Третій етап – зріст – передбачає забезпечення міжгалузевого переливу матеріальних і фінансових ресурсів в інноваційні сфери, які гратимуть провідну роль в конкурентній боротьбі.

Враховуючи складність економічної ситуації в економіці, вищі орієнтири розвитку повинні досягатися поетапно – с постановками конкретних цілей кожного етапу і контролем за їх виконанням, при цьому найважливішим етапом є початковий.

Період становлення умовно можна визначити як етап конкуренції з іноземними компаніями за вищу продуктивність праці. Тому всі зусилля суб'єктів економічних відносин повинні консолідуватися навколо найбільш продуктивного використання матеріальних ресурсів, праці і капіталу.

Слід зазначити, що це найбільш складний і найбільш важливий період для економіки України. Він є визначальний для подальшого розвитку конкурентоспроможності, економічної безпеки і соціально-економічного розвитку нації в цілому. Від того, наскільки вдалим буде етап становлення, залежить успіх України на світових ринках.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Bilozubenko V. Enterprise management under global competition conditions // International scientific dual-conference “Towards knowledge-based economy” & “Enterprise management: Conference Proceedings”, 2007, 12-13 April. Riga: RTU Publishing House, 2007. – P. 78-80.
2. Gylfason, T. (2000) Nature, power, and Growth. Rapport 3. January 29, Norway, ECON –Centre of Economic Analysis.
3. McAArthur, J. W. and J.D. Sachs. 2002. “The Growth Competitiveness Index: Measuring Technological Advancement and the Stages of Development.” In the Global Competitiveness Report 2001-2002. New York: Oxford University Press for the World Economic Forum.

РЕЗЮМЕ

Метою роботи є розвиток теоретико-методологічних основ дослідження міжнародної конкурентоспроможності та розробка науково-практичних рекомендацій щодо дотримання вимог економічної безпеки при забезпеченні конкурентоспроможності національних економік в умовах глобалізації.

Ключові слова: система безпеки, міжнародна конкурентоспроможність, глобалізація, національна економіка.

РЕЗЮМЕ

Целью работы является развитие теоретико-методологических основ исследования международной конкурентоспособности и разработка научно-практических рекомендаций по соблюдению требований экономической безопасности при обеспечении конкурентоспособности национальных экономик в условиях глобализации.

Ключевые слова: система безопасности, международная конкурентоспособность, глобализация, национальная экономика.

SUMMARY

The aim is to develop theoretical and methodological basis of the study of international competitiveness and the development of scientific and practical recommendations on compliance with economic security while ensuring the competitiveness of national economies in a globalizing.

Keywords: security system, international competitiveness, globalization, national economy.